

Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale

Drd. Mihalache Flavius¹

Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 2/2010 (iulie-decembrie) pp. ...

URL stabil: <http://inovatiasociala.ro/index.php/jurnal/article/view/71>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă. Astfel, în lunile ianuarie-iunie 2009 va fi scris primul număr. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contribuitori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiasociala.ro/> care indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa contact@inovatiasociala.ro.

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale

Prof. Univ. Dr. Cătălin Zamfir

Volumul de față constituie sinteza etapei a III-a din cadrul proiectului de cercetare CEEEX „Dezvoltarea durabilă a României în context european și mondial” reprezentând contribuția adusă de cercetătorii ICCV la studiul dezvoltării durabile din perspectiva *calității vieții și politicilor de coeziune socială*. „Asocierea expresiilor **dezvoltare durabilă** și **calitatea vieții** este una firească, ambele desemnând procese deosebit de apropiate care chiar se suprapun pe anumite segmente: urmarea principiilor dezvoltării durabile creează condiții favorabile unei înalte calități a vieții, în timp ce un profil sau altul al calității vieții dintr-o comunitate umană denotă niveluri specifice de atingere a parametrilor dezvoltării durabile cu evidențierea eventualelor domenii de intervenție”².

Cartea *Calitatea vieții și dezvoltare durabilă* vine în completarea unei serii de lucrări dedicate tematicii calității vieții și politicilor sociale publicate de cercetători din cadrul Institutului de Cercetarea a Calității Vieții în ultimii ani, punând accentul pe determinările multiple existente între condițiile obiective de viață, percepția subiectivă a acestora și dezvoltarea socială în perioada tranziției economice și a schimbărilor din societatea românească. În contextul reconfigurării societății românești după 1990, evoluțiile înregistrate la nivelul calității vieții populației pot fi considerate un barometru adecvat în măsurarea impactului social al tranziției economice. Indicatorii de calitate a vieții, constituiți din indicatori economici, indicatori sociali și indicatori de bunăstare subiectivă³, reprezintă, în acest sens, măsuri ale stării societății, având rol în evaluarea progreselor și monitorizarea nivelului de viață al populației. Din această perspectivă conexiunea dintre tematica studiilor din sfera dezvoltării și cele privind calitatea vieții devine evidentă.

Colectivul de autori, coordonat de către prof. univ. dr. Ioan Mărginean și dr. Iuliana Precupețu, include cercetători cu competențe recunoscute în studiul calității vieții, politicilor sociale, serviciilor sociale precum și din sfera domeniilor conexe. Volumul structurat în două părți (partea I: *Diagnoza calității vieții în România și Europa*; partea a II-a: *Politici sociale de suport pentru atingerea unui nivel înalt de coeziune socială*) cuprinde șaisprezece capitole tematice și un capitol introductiv, sintetic, care conturează cadrul teoretic al întregii lucrări. Capitolul introductiv redactat de dr. Iuliana Precupețu „aduce argumente în favoarea utilizării strategiilor de dezvoltare durabilă cu luarea în considerare a tuturor componentelor dezvoltării – economică, socială și de mediu -, pentru atingerea scopului unei vieți de calitate”⁴. Introducerea în cadrul teoretic este realizată, în special, prin discutarea *modelului calității vieții și a relațiilor înregistrate între conceptele calitatea vieții, dezvoltare durabilă și coeziune socială* (privită ca deziderat al politicilor sociale). Relația dintre *calitatea vieții și dezvoltare durabilă* nu este lipsită de echivoc, accentul fiind pus, însă, pe determinarea calității vieții din parte dezvoltării durabile. „Rolul calității vieții în

2 Mărginean I. și Precupețu, I., *Calitatea vieții și dezvoltare durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale*, Editura Expert, București, 2008, p. 9

3 Diener, E și Suh, E., Measuring Quality of Life: Economic, Social and Subjective Indicators, *Social Indicators Research*, 40, 1997, p. 189-216

4 Mărginean I. și Precupețu, I., *Calitatea vieții și dezvoltare durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale*, Editura Expert, București, 2008, p. 11

ecuația dezvoltării este unul complex. Calitatea vieții este o rezultată a eforturilor generale și indică output-ul final și sensul dezvoltării. Dar, calitatea vieții poate reprezenta și un input al strategiilor de dezvoltare”⁵.

Primul capitol al cărții realizează o succintă diagnoză a sustenabilității economice a gospodăriei, plecând de la analiza datelor statistice obținute din anchetele INS și din programul ICCV *Diagnoza calității vieții*. Capitolul *Calitatea ocupării și dezvoltarea durabilă* realizează o sinteză a ocupării populației, punând accentul pe semnificațiile conceptului de *calitate a ocupării*. Calitatea locuirii este analizată atât longitudinal, cât și transversal în cel de al treilea capitol. Capitolele patru și cinci prezintă calitatea și accesibilitatea formelor de învățământ, respectiv nivelul capitalului social și a sociabilității în România. Sănătatea, ca dimensiune fundamentală a calității vieții este analizată în capitolul șase în contextul mai larg al protecției sociale. Următorul capitol prezintă evaluările populației cu privire la câștigătorii și perdanții perioadei de tranziție. Protecția mediului, ca aspect esențial al dezvoltării durabile face obiectul unui capitol distinct în care este analizată atât calitatea mediului înconjurător, cât și evaluarea problemelor și valorilor sociale cu privire la mediu. Conflictele, amenințările și temerile populației, așa cum rezultă din măsurătorile de opinie realizate în cadrul seriei de cercetări *Diagnoza Calității Vieții* sunt prezentate succint în cadrul capitolului nouă.

Cea de a doua parte a cărții debutează cu analiza politicilor de suport în ceea ce privește educația și formarea profesională în România. În categoria politicilor de ocupare este analizat conceptul de flexisecuritate⁶, ca dimensiune analitică din sfera ocupării care ia în calcul dimensiunile: timp, spațiu și condiții contractuale⁷. Riscurile politicilor de dezvoltare bazate pe capital social sunt prezentate în capitolul 12. Următorul capitol conturează pe baza datelor statistice coordonatele sistemului de suport destinat familiei și copilului. Principalele politici de furnizare a serviciilor de asistență socială în România sunt conturate pe baza diagnozei stării sistemului de furnizare a serviciilor sociale și prin analiza măsurilor de politică publică de dezvoltare a acestora. Capitolul 15 prezintă starea actuală a sistemului asigurărilor de pensii, oferind totodată măsuri de consolidare a acestuia. În ultimul capitol este realizată o analiză asupra politicilor publice în România, punând accentul pe practica de consultare publică.

Drd. Mihalache Flavius
Cercetător științific

5 Mărginean I. și Precupețu, I., *Calitatea vieții și dezvoltare durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale*, Editura Expert, București, 2008, p. 15

6 „În general prin flexisecuritate se înțelege promovarea ocupării și acceptarea locurilor de muncă atipice: joburi part-time, joburi cu program variabil de lucru, activitate la domiciliu, activitate pe cont propriu ș.a.m.d” - Mărginean I. și Precupețu, I., *Calitatea vieții și dezvoltare durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale*, Editura Expert, București, 2008, p. 213

7 Wallace, 2006, apud Mărginean I. și Precupețu, I., *Calitatea vieții și dezvoltare durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale*, Editura Expert, București, 2008, p. 213

Interviu cu Prof. Univ. Dr. Ioan Mărginean, director al Institutului de Cercetare a Calității Vieții, coordonator al volumului *Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale*, apărut la Editura Expert, București, 2008. imargin@iccv.ro

Vă rugăm să ne spuneți cum a luat naștere ideea apariției acestui volum.

Volumul este un produs în cadrul unui contract de cercetare științifică pe tema „Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă”, contract realizat în parteneriat cu mai multe institute componente INCE, inclusiv ICCV (Director prof. univ. dr. Valeriu Ioan Franc). Resursele contractului ne-au facilitat realizarea unei cercetări de diagnostic a calității vieții, întregind seria acestor cercetări la valul 12.

Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre metodologia utilizată.

În concepția cercetării am avut în vedere că, între calitatea vieții și dezvoltarea durabilă există o puternică întrepătrundere. Practic, o dezvoltare durabilă nu și-ar avea o întemeiere dacă nu se soldează cu o îmbunătățire a calității vieții. Întreaga cercetare a fost făcută din această perspectivă dublată de una orientată spre politicile sociale.

Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre principalele concluzii ale studiului.

Cercetările de diagnostic a calității vieții pe întreaga serie arată o tendință de ușoară îmbunătățire în timp, anul 2006 având cele mai înalte valori la mulți indicatori. Totodată s-a putut constata că perioadele de criză cum a fost și cea din anii 1998-1999 înregistrau la indicatori cum sunt: valori scăzute la venituri, siguranța personală, posibilitatea de a conta pe ajutorul semenilor, posibilitatea obținerii unui loc de muncă, posibilitatea influențării deciziilor la nivel de localitate și de țară, serviciile adresate persoanelor nevoiașe, temeri privind creșterea impozitelor și a prețurilor, autoevaluarea pe scala sărac-bogat.

Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre elementele de originalitate ale studiului.

Originalitatea constă chiar în punerea în relație a problematicii calității vieții cu aceea a dezvoltării umane.

Care sunt aspectele pe care ați dori să le cercetați în continuare?

Vorbim despre o temă care ne preocupă în mod constant. Actuala perioadă de criză economică, vine după aproape un deceniu de dezvoltare, dar este mai puternică decât cea din anii 1998-1999. Calitatea vieții populației, va cunoaște și ea deteriorări. Preocuparea următoare este aceea de a identifica soluții de politici în scopul diminuării costurilor sociale ale crizei.

Vă mulțumim pentru interviu!

Interviu cu Dr. Iuliana Precupețu, cercetător științific II, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, coordonator al volumului *Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale*, apărut la Editura Expert, București, 2008 juliana@iccv.ro

Vă rugăm să ne spuneți cum a luat naștere ideea apariției acestui volum.

Volumul este rezultatul studiilor întreprinse în cadrul proiectului de cercetare „Modelul calității vieții din perspectiva dezvoltării durabile”. Institutul de Cercetare a Calității Vieții a dezvoltat acest proiect în calitate de partener la contractul de cercetare „Dezvoltarea durabilă a României în context european și mondial”, coordonat de către Institutul Național de Cercetări Economice. Finanțarea s-a făcut prin programul tip CEE (cercetare de excelență) al Ministerului Educației și Cercetării în perioada 2005-2008.

Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre metodologia utilizată.

Lucrarea este dedicată calității vieții și dezvoltării durabile și evidențiază rolul important al acestor abordări în atingerea unui înalt nivel de coeziune socială pentru societatea românească. Demersul de cercetare se bazează pe intercondiționările existente între calitatea vieții și dezvoltarea durabilă, astfel încât au fost colectate și analizate informații care acoperă un evantai larg de teme, de la elementele referitoare la percepția stărilor de fapt în domeniul condițiilor de viață, la cele care evidențiază gradul de coeziune, solidaritate și incluziune socială, și până la identificarea de soluții de politică publică, în vederea asigurării condițiilor dezvoltării durabile și calității vieții populației. Analizele noastre au avut în vedere atât ansamblul populației României cât și diferite segmente ale acesteia, fie că este vorba de profiluri teritoriale (locale și zonale) sau de diverse categorii demografice și socio-profesionale.

Demersul de cercetare a inclus analize secundare de date statistice și din diverse cercetări, precum și o anchetă pe un eșantion național reprezentativ compus din 1132 persoane din totalitatea gospodăriilor din 80 de localități urbane și rurale.

Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre principalele concluzii ale studiului.

Concluziile de cercetare cuprinse în acest volum reprezintă o radiografie la momentul actual a societății românești pe câteva coordonate importante: economică, ocupare, educație, locuire, servicii sociale, mediu, capital social, precum și conflicte sociale și temeri resimțite de către populație. Prima parte a volumului este dedicată descrierii dimensiunilor majore ale calității vieții în timp ce partea a doua tratează politicile sociale de suport pentru atingerea unui înalt nivel de coeziune socială.

Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre elementele de originalitate ale studiului. Volumul este prima lucrare sistematică ce pune în relație cele două paradigme, cea a calității vieții și dezvoltării durabile urmărind, în același timp, implicațiile pentru politicile sociale. Cartea aduce argumente în favoarea utilizării strategiilor de dezvoltare durabilă cu luarea în considerare a tuturor componentelor dezvoltării - economică, socială și de mediu - pentru atingerea scopului unei vieți de calitate. În acest sens, accentul este pus pe coeziune socială, pe acea abordare care încearcă să se asigure că societatea are

capacitatea de a produce bunăstare pentru toți membrii săi, minimizarea disparităților și evitarea polarizării.

Care sunt aspectele pe care ați dori să le cercetați în continuare?

Studierea calității vieții reprezintă preocuparea constantă a echipei noastre de cercetare. Punerea în relație cu alte paradigme, cea a dezvoltării durabile în cazul de față, completarea cu studiul implicațiilor pentru politicile sociale și extinderea preocupării pentru coeziune socială vor reprezenta coordonatele studiilor viitoare.

Vă mulțumim pentru interviu!